

VIKERKAAR

EESTI NOORSOO RAAMAT-AJAKIRI

VIII AASTARÄIK

Nr. 30

Toimetaja M. NURMJK.

Nr. 30

Sf. 13596

Aadi Virges

Tarkuse müts

TÖÖROOL — TALLINNAS 1933

Mõned tõsiasjad margikogumise soovituseks.

Margikogumise harrastuse (paljud nimetavad margikorjamist ka spordiks) arenemisega selgus ikka rohkem, et siin ei ole tegemist mingisuguse lapseliku mängimisega — või haiglaste kogumishaga, vaid et sellel tegevusel on olemas tõsine aluspõhi. Ja tõepoolest, raske on leida nii mitmekesisit ja huvitavat tegevust, nagu seda on markide kogumine. Mõtlesin koguja ei sea mitte kirjude pildikes-tega paberitükke ritta, nagu see paistab vähikule. Tutvudes margiasjanduse põhimõtetega, on talle margiteadus (philateelia) asendamatuks teadmiste allikaks kõige mitmekesisematel aladel, nagu ajalugu, maateadus, loodus- ja rahvateadus, võõrkeled, kaubandus, tööstus, lennuasjandus, poliitika — kõik peegeldub virvendavais markides ja nii huvitaval ja kokkusurutud viisil nagu seda ükski õpperaamat ega loeng ei suuda pakkuda. Selle asjaolu äratundmine põhjustab, et kasvatajad soovivad margikogumise levimist noorte seas.

Kuid kogumine on kasulik mitte ainult noortele, vaid juba ammu on ta saanud küpsete meeste tõsiseks harrastuseks, mis neile pakub huviküllaseid puhketunde päale rasket kutsetööd. Sellepärast margikogumist soovitatakse ka arstide poolt, kui tööst ülepingutatut vajab puhkust ja paeluvat ajaviidet.

Kel juhust on olnud margiasjandusega põhjalikult tutvuda, see jagab kindlasti maailma kuulsale inglise rahvamuuseumi direktori dr. E. Gray arvamist, et hästikorraldatud margikogu on nagu väljavõte kõigi kultuurrahvaste ajaloost sajandi viimasel poolel.

Margikogumise üksikute tähtsamate eriküsimustega tahan tutvustada noori sõpru tulevikus.

Mida koguda?

Margiasjanduse algpäevil koguti, mis aga kätte juhtus: tempelmarke, telegraafimarke, eraseltside marke jne. Sagedasti kleebiti neid kliistriga vihu lehekülgedele, nagu seda praegu vast mõni algaja väike poiss teeb. Ajajooksul on palju muutunud, tänu margiajakirjandusele.

Postiasjandus on levinud üle terve maailma ja koguja kätte satuvad iga-auguste maade margid. Mida neist nüüd koguda ja kuidas kogu korraldada? Seda küsimust harutatakse margikirjanduses ja seltsides laialt.

Nagu igal alal, on ka margiasjanduses vajalik õping. Kutsekooli eel käib üldhariduslik kool ja nii soovitame ka algajale koguda terve maailma postmarke ja kõikide temale kätte juhtuvate iseärasustega. Ainult niiviisi saavutab ta ülevaate margiasjandusest ja üksikute maade kultuuroludest. Vahtegemine üksikute margiliikide ja iseärasuste vahel nõuab suurt tähelepanu, teravmeelsust ja arendab neid omadusi. Need on kõik asjaolud, mida sageli ei suudeta küllalt kõrgelt hinnata. Mõnest raskusest, nagu ülemere riikidest, saame ainult üksikuid marke, pääsme üle hea tahtmisega; võime sarnaseid riike rühmadesse koondada, näit. Inglise aasmaad, Kesk-Ameerika riigid jne.

Vahtegemise tarve ergutab hoolsale katalogi tarvitamisele. Katalogi uurimist võime kõigile kogujaile ainult soovitada, eriti algajatele. Kui üksikul puudub raha katalogi muretsemiseks, siis soovitan asutada margikogujate ringe, kes ostaksid ühise katalogi. Ringides teostub ka markide vahetamine palju korrapärasemalt ja mõistlikumalt, kui uisapäisa tänaval või koolis vahetundide ajal ja koguni laua all.

On keegi aastate jooksul tutvunud maailma margiasjandusega, siis on ta ka leidnud südamele eriti armsa eriala, millele võib tulevikus pühendada oma tähelepanu ja kogemused. Liig vana ja huupi valitud eriala põhjustab sageli tüdimuse ja loobumise kogumisest.

A A D I V I R G E S .

NEEBUT SARVISAARI TARKUSE MÜTS.

Neebut Sarvisaari, eks ole see imelik nimi?

Aga see nimekandja on tõesti olemas. Ta on pikk poisikolask, tihedate juuste, tuuleveski tiibadena vehklevate käte ning selliste koibadega, mis virutavad ta enese jutu järgi „viis versta veerand tunniga.“ Kui ta jookseb, siis justkui tormaks kari põtru suure kobina ja hirmuga tolmupilves.

Ja oma veidra nime sai ta ristiisalt, laevakapten Pigitrossilt, kes kogu maailma maad ja mered oli läbi purjetanud. Pärnust Tallinna, Tallinnast Helsingi, Helsingist Hamburgi, Hamburgist Genti, Gentist Hulli, Hullist Marseillesse, Marseildest kuni Tubuai, Paumotu, Samoa, Fidži ning Uus-Kaledoonia inimsööjate saarteni oli ta hoidnud oma kikkhabet vastu tuult. Ja siis, kui sündis rätsepmeister Sarvisaarile neljas poeg, oli kapten Amadeus Siegfrid Pigitross see kuulus mees, keda paluti vaderiks.

Pigitross nohises ja mõlles kaua, aga tuli ometi. Valge vest, sinised püksid, kuldnööpidega (?) kuub, uhke kaptenimüts teisel kõrval, piip hambus ja üle valge vestirinna terve ankruketi taoline sätendav uuriripats, nõnda oli ta aastal 1918 rätsepmeister Sarvisaari pidulikul sünnimusel tähtsaim külaline.

Et valmistada kuulsale vaderile meelehääd, paluti teda valida ristipoja nime. Kapten Pigitross sulges parema silma, pigistas siis ka vasema ja mõtles. Sõrmed sorisid tuulest ja soolasest mereveest pleekinud kikkhabetes otsekui oleks sääl päratu tagavara ilusaid ristinimesid. Siis ajas ta huuled torukile ja lausus:

„Nee . . . Nee . . . Neebut . . .“

„Neebut?“ imestasid kõik, „pole sellist nime veel kuulnudki.“

Ja üks rätsepmeister Sarvisaari kauge sugulane, väike ning kõhnetu eideke, lõi käed kokku ja prahvatas:

„See on koera nimi!“

Äga kapten Pigitross lõi rusikaga vastu lauda ning pööratas:

„Mis! Katsugu ükski koer selle nimega ümber joosta, siis . . . siis . . .“

Ta tegi sellise liigutuse, millega harilikult rebitakse kalal pääd otsast. Kuid siis jätkas juba rahulikuma tooniga:

„Neebut, see on väga ilus nimi. Lõunameres on jumalik Tahiti saar. See on maapäälne paradiis. Leivapuud kasvavad leiba, kookospalm annab karastavat jooki, metsad on täis õunu, viigimarju ja maitsevaid puuvilju. Kogu rahvas aina laulab ja supleb põosastega varjatud ojakestes. Tahiti saarel on alaline kevad, sääl ei tunne keegi külma ega nälga. Ja sääl nimetatakse Neebutiks meest, kes ilusaim kogu saarel ning oskab ujuda paremini kui kala. *Tooga rabu nee but*, see tähendab eesti keeles: „merepoeg tuleb ujumast.“

„Oii oi!“ kuuldus kõikide imestus.

Ja kapten Pigitross ajas oma rinna ette, tõstis kikkhabeme püsti ning kinnitas:

„Nii tõesti kui minu nimi on kapten Amadeus Siegfrid Pigitross, on Neebut ilusaim nimi, millega kogu maailmas ristitud ükski laps.“

Ja nõnda saigi rätsepmeister Sarvisaari neljanda poja ristinimeks Neebut.

— — — — —

Nüüd õpib kuulsa kapten Pigitrossi ristipoeg juba viiendat aastat koolis, ent ta on jõudnud kahjuks alles kolmandasse klassi. Korra naksas talle õnn, see oli otse esimesel aastal, ja ta jõudis kordamata järgmisse klassi. Äga sellest ajast saadik on olnud Neebutil üsna kurvad päevad. Nagu ristiisa laeva päratu raske ankur takistab teda lippamast teiste seltsis ühest klassist teise — ikka peab Neebut kükitama igas klassis kaks aastat.

Ta on teistest jõnglastest pääjao pikem ja tema rammule ei jaksa keegi vastu seista, ent ikkagi jääb ta klassi kükitama. Mõnikord mõtleb ja arutleb ta oma saatust:

„Päh!“ sülgab ta siis, „lähen Tahiiiti saarele ja heidan raamatud seitsmekümne seitsme sülla sügavusse merre.“

See mõte paneb rõõmsalt liikuma ta pikad käed ning suured kahujuuksed lainetavad otsekui sasiks neid torm.

Äga teisel silmapilgul mõtleb ta jälle inimsööjaile, neile koledaile mustadele võsainimestele, kes korra ühe kapten Pigitrossi madruse olid ära praadinud otsekui oleks see olnud kartul.

Ja ka rätsepmeister Sarvisaari pole poja mõttega selles asjas nõus.

„Pead õppima!“ paugub ta alati vihaselt, „mina olen rätsep, minu isa oli rätsep ja minu vaarisa õmbles külas lambanahkseid kasukaid ning pükse, aga sinust peab saama õpetaja.“

„Äga kallis Juhan, Neebutil on väga pikad jalad“, arvab emand Sarvisaari mehe jutu sekka. „Tal läheb väga palju riidet õpetaja mantli jaoks ning riie on praegusel ajal väga kallis. Pigem õppigu juba tohtriks.“

Nüüd vehib rätsepmeister Sarvisaari kätega, sentimeet-ririhm kaelas, kriiditükk käes, nõnda et šnitid ja riidelapid tuiskavad. Ja selle tuiskamise vahelt kostab rätsepmeistri põrisev hääl:

„Saagu, mis saab, kas või habemeajamise professor, aga õppima peab!“

Jah, see on rätsepmeister Sarvisaari viimane otsus.

Ta ei kohku isegi tagasi tolle pisut piinliku toimingu eest, mil on kuulda teatavaks otstarbeks püksirihma pandla kõlminat ja Neebuti metsikut mõirgamist, otsekui oleks ta inimsööjate käes.

Ja pärast neid „jante“, nagu nimetab ta neid ise, virgubki Neebutisse mõneks päevaks õppimise himu. Äga tont võtku! siis pööravad selle kõrvale jälle uisutamine, lumesõda, jooksmine, juturaamatud või Neebuti unistused tollest õndsast Tahiiiti saarest. Ja nõnda ununeb jälle õppimine,

esiti õige vähe, siis ikka enam ja enam kuni viimaks on nõnda kaugel justkui mõni unenägu.

Aga ühel päeval juhtus selline lugu:

Koolimaja õuel oli kaks toredat kindlust. Pommid aina langesid matsti! ja matsti! Ka mõni silm oli juba sinine ja ninavars tilkus verd, aga lahing muutus aina ägedamaks. Üht kindlust juhatas väike ja käbe klassi priimus Endel Loik, teise kindluse ülemkindral oli aga Neebut Sarvisaari. Lahing oli äge; mõlemate kindluste vallid aina tuiskasid langevaist pommidest ja haavatuid oli kõik kohad täis. Neebut Sarvisaari mõtles kahetsusega, et see oli ainult lumesõda ja need kangekaelsed vastupanejad ja ründajad sääl kahekümne sammu kaugusel polnud mitte inimsööjad, vaid kaasõpilased. Ja nende päalik polnud ninasõormeist läbitorgitud luukildudega inimsööjate päalik Tuonga Rana, s. o. Valgete Surm, vaid terava keelega pilkehimuline Endel Loik.

Oh! ohkas Neebut ja heitis jälle lumekuule.

Siis tuli rünnak.

Nagu tuulispask tormasid Neebuti poisid, ja ta enese mõirgamine heidutas koolimaja kõrval asuvas kuuris kanad kaagutama. Rünnak oli lühike ja terav. Inimsööjad pistsid põgenema, kuna Neebut hoidis oma kahe võimsa käega nende päalikut enese all seliti lumes.

„Anna alla, Tuonga Rana!“ karjus ta.

Endel Loik ainult kähises.

„Lase lahti, Neebut!“ palus ta.

„Ei lase. Pistan sind puuri ja hakkan laatadel näitama, 10 senti sissepääs! Enneolematu ime! Inimsööjate päalik Tuonga Rana!“

„Lase ometi“, mangus Endel Loik edasi, „õpetan sulle ühe saladuse“.

Neebuti käed lõdvenesid ja ta muutus uudishimuliseks.

„Missuguse saladuse?“

„Noh . . . noh . . . saladuse, kuidas võib saada targaks.“

„Ütle, ütle ruttu!“

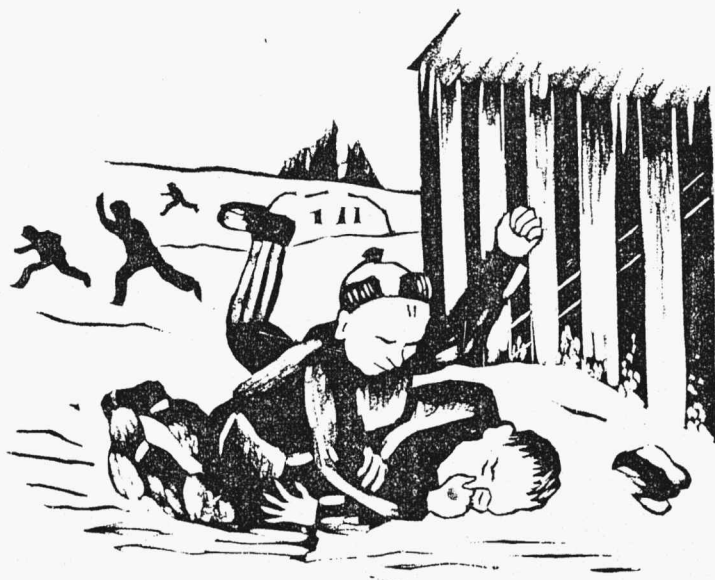
„Lase enne lahti!“

Neebut laskiski Endel Loigu lahti ja see puhastas riided lumest.

„Ütle nüüd“, nõudis Neebut kärsitult.

Aga Endel Loigu näol mängles peenike pilkevõru. Alati oli ta niisugune terav ja pilkav, teistest pisut üleolev. Nüüd lähenes ta Neebutile ja sosistas:

„Kuula siis: osta endale tarkuse müts. Kui paned sellise mütsi pähe, siis polegi vaja õppida, vaid keegi nagu kal-laks kohe tarkuse pähe. Ainult ainsa korra loed üle ja kõik püsib meeles.“

„Tarkuse müts?“ küsis Neebut imestades.

„Nojah. Sinu kolu on sihukesest materjalist, mis ei võta muidu ainustki teadmist vastu. Aga mine juut Abramke Rudinovitši ärisse ja osta endale säält tarkuse müts, küllap siis saad varsti klassi priimuseks.“

Ja naerdes pistis Endel Loik jooksmas.

Ent Neebut jäi mõtlema.

Ta mõtles mitu päeva; ta kõnnak muutus otsegu aeg-lasemaks ja käed ei vehelnud enam tuuliku-tiibadena. Jah, kui aga oleks selline müts! Suru ennegi pähe ja kohe on matemaatika ülesanne klaar. Nagu nukrustunne löi Neebuti südamesse, sest kõgu maailmas polnud ju sellist mütsi. See

oli tühi muinasjutt, Endel Loigu pilge. Ah! Neebut tundis südamevalu ning kahetsust, et maailm on nõnda vaene ja reaalne. Tühi jutt, pole seitsme penikoorma saapaid, imeuiske, milledega võib uisutada pilvedel, ega ka tarkuse mütsi. Kõik oli puhas muinasjutt!

Aga ta otsustas siiski minna Abramke Rudinovitši ärisse, sest südames otsekui kripeldas keegi!

„On jah, on jah tarkuse müts, on jah . . .“

Ja ühel kevadisel päeval seisis Neebut Sarvisaari Abramke Rudinovitši suure mütsiäri ees. Siin oli igasuguseid mütse, tillukesi, mis loodud nagu pöialpoistele ja suuri, kuhu võis pista kolm pääd korraga. Mustad, siidläikivad tsilindrid seisis reas nagu ministrid. Nende kõrval kükitasid sonimütside kuhjad otsekui vargapoisid. Ja siis nokatsmütsid, oktoobrid, kaabud, paanamad, taldrikutaolised õlgkübarad ja kirjud jokey ning mitmevärvilised tatari pigimütsid.

„Mis teil olep?“ küsis kohe üks müüja sisseastuvalt Neebutilt.

„Palun üks tarkuse müts.“

„Mi-is? Tarkuse mits? Ai-vai! Proua, see noorherra tahab üks tarkuse mits. Olep või ei olep meie eris see tarkuse mits?“

Paks proua, kes istus ahju kõrval ja sügas suure koera kukalt, kergitas üllatunud pakse kulmu puhmaid. Ta vaatas Neebutile sellise pilguga, nagu poleks see astunud läbi ukse mütsiärisse, vaid kukkunud lae kaudu. Ta mõtles hetke ja vastas siis:

„Ah noorherra, vega kahju, just praegu müüsimise viimase tarkuse mitsi. Niid on keik otsas. Vetke üks iles koolipoi si mits, sidi vuder ja nahk širme.“

Neebut raputas pääd ja pöördus pettunult ümber, kuid kuulis järsku selja taga tuttavat häält:

„Taka roa ukanga ribaa, Neebut!“

Ja kaks tugevat kätt langesid poisi õlgadele. Neebuti ees seisis kapten Pigitross naeratava näo, kikkhabeme ning väljasirutatud kätega.

„Taka roa ukanga ribaa! Mõistad?“

Neebut raputas pääd:

„Ei.“

„See tähendab eesti keeles: Tere, armas ristipoeg! Pea meeles, alati kui ma sulle nõnda ütlen, pead vastama: Taka roa ripi suamokonga avateri, s. o. — tere-tere armas ristiisa. Noh korda!“

„Taka roa ripi supimapanga,“ algas Neebut.

„Valesti, valesti!“ karjus kapten Pigitross, „suamokonga, mitte aga supimannerg, nagu sina tahad öelda.“

„Suamokonga . . .“ kordas Neebut.

„Ei! Su keel on justkui raudpolt, mis ei paindu. Noh! — sua-mokon-ga“.

„Suamokonga aivatseri,“ kordas Neebut.

„Mitte aivas või teivasteri, vaid — avateri.“

„Avateri . . .“

„Soo-soo . . . nõnda läheb. See on tahiiti keel. Lõunameres võid sellega rännata ja elada palju hõlpsamini kui inglise või mõne muu keelega.“

Siis kallistas kapten Pigitross ristipoega ning päris, mida Neebut mõtleb mütsiärist osta. Kuuldes loo tarkuse mütsist,

surus kapten Pigitross sõrmed kikkhabemesse ja mõtles.

„Või nii . . . või nii . . .“ kordas ta.

Aga jäsku löid ta silmad särama, ja lõmmates Neebuti ärist välja, lausus:

„Pagana õnn! Vaat, mina olen see mees, kes sind aitab. Mul on tarkuse müts, ma ei tahtnud enne kaupluses sulle seda öelda. Ja kellele muule pean ma selle andma kui oma kallile ristipojale? Äh-äh! Selle mütsi sain sultan Periperolt kui olin ausasti ta kullakoormad viinud Londoni pankade teraskappidesse. Sellest on juba möödunud kaks-kümmend aastat. Ma ise ei tarvitanud palju seda mütsi, on ju mul eneselgi suures varbas rohkem taipu kui teisel pääkolus. Ja õnneks on mul see müts veel praegugi alles. Noh, läki siis laeva!“

Nad läksid alla sadamasse.

Kevadine tuul puhus merelt. Meri oli juba jääst vaba ning vesi mõõnas hallilt. Kaide ääres seisis suured aurikud. Mõned näisid otsekui neljakordsed majad. Kraanad ragisesid ja vintsid krigisesid; rasked kotid kõrgel vaierite otsas. Nad laskusid pisut allapoole ja kohe haarasid tööliselised kotid, laadides neid suure kiiruga siinsamas roobastel seisvaise vagu-
neisse. See oli suhkurlaev. Kapten Pigitross krimpsutas aurikuid nähes huuli ja sülgas;

„Päh, need on raudkastid, millel pole elu. Aga vaata“, ta näitas näpuga kaugemasse sadamasoppi, kus konutasid purjekad, „sääl seisab „Tormilind“, uhke nagu luik. Purjed valla ja merele, oi!“

Kapten Pigitrossi „Tormilind“ seisis selles sadamaosas, kus laaditi puid, propse, laudu ja palke. Ka mõned kalalae-
vad seisis kai ääres. Nad lõhnasid koledasti nagu pehkinud heeringatünnid. Enamjagu purjekaist olid valatanud ja pleekinud laevalogud, katkiste luukide, närus ripneva taakel-
värgi ja pehkinud plankudega. Igal sammul näis, et aurikud olid neid juba välja löönud. Ent see ei alandanud põrmugi kapten Pigitrossi vaimustust. Ta tiris Neebuti kättpidi lae-
valaele ja jutustas:

„Nüüd lõõn jälle varsti purjed lahti. „Tormilind“ lendab siis nagu nool läbi lainete, aina laulab ja vilistab. Teen jälle

ühe tripi Lõunamerre- Bismarki, Saalomoni, Santa-Cruzi, Tucopia, Tonga, Töcelau ja Lihavõtte saared muud kui vihi-sevad mööda. Havaiil söön ananaase, Marshalli saarel kos-titab mind vana päalik Potivaara apelsiinide veiniga, Papeetes vahin pärleid ja Tongatabu saartel ronin vaatama hiigla tule-mägesid, mis seisavad reas justkui oreliviled. Eh!“

Kapten Pigitrossi silmis läikis kummaline niiskus. Aga Neebut märkas, et ta kikkhabe oli jäänud juba hõredaks ning meeekohtadele langesid hallikad juuksed. Ka muidu oli ta vajunud pisut kõssi, veidi väsinud ja vana ilmega. Enam polnud tal seljas ka valget vesti ja selle rinnal rasket ankruketi taolist kuldripatsit. Ta riided olid pisut suured, kulunud ja lodevad. Rind polnud enam pinguli ees ja käsi-varred ei lasknud aimata suuri muskclipuntraid. Kapten Pigitross oli jäänud juba vanaks ja elas veel ainult noorus-päevade seikluste ning rännakute mälestustest.

Siis tuli üle laua, mis nagu trepp ühendas laeva kaiga, üks madruse moodi mees, särgirind eest lahti, võidunud nokatsmüts teisel kõrval. Ta tõstis kaks sõrme mütsinoka juure tervituseks ja küsis:

„Kapten, kas sõidame nüüd Hiiumaale puude järgi või läheme Kundasse tsementi tooma?“

Kapten Pigitross otsekui kohmetas. Ta vaatas ristipoja otsa, kellele just praegu oli jutustanud oma kavatsetavast suurest reisist Lõunamere saartele. Siis järsku käratas:

„Mis! Sa vana heeringa saba, ära jampsi! Homme hommikul tõmbame purjed üles ja sõidame Tonga-Rongasse.“

„Tonga-Rongasse?“ imestas madrus ja vilistas.

„Nojaa! Ära imesta midagi, sa arvad siis, et „Tormi-lind“ on mõni vana kilukarp, mis on kohane ainult puid ning tsementi vedama. Päh!“

Kapten Pigitrossi hääl oli kare ja sünge.

Madrus pöördus ümber, tõmbas näo imelikult virilaks. Nojaa, nüüd oli kapten Pigitrossil jälle see meresõitude vai-mustus. Nüüd ta aina luiskas mitme merimehe eest, kütis oma „Tormilindu“ ja jutustas kaugeist saartest. Võibolla polnudki neid saari maailmameredes, nad sündisid ainult kapten Pigitrossi kujutlustes, tõusid maaväringutega merest,

kasvatasid kookospalme, datleid ja ananase ning vajasid siis jälle sügavusse. Võibolla oli see tõesti nõnda, sest tema, madrus ja ühtlasi laevalaadija, polnud kunagi saanud kaudgemale Baltimere sakilisest kaldast. Kail pöördus ta veel kord ümber ja hüüdis:

„Kui Hiiusse sõidame, siis tuleb aidast ka sepp Jeremiase söekott kaasa võtta. Pidage seda meeles, kapten Pigitross!“

„Pea suu!“ süilitas kapten ja tõmbas Neebuti kätpidi kajutisse. „Sa ära usu neid puusülla ladujaid. Mina ei hakka ilmaski kooberdama puudega Hiiumaa vahet. Päh! Mitte kunagi, pigem lähen juba maale seakarja.“

Siis hüüdis ta:

„Ah jah, vaat, selle jutuga unustasin hoopis su tarkuse mütsi.“

Ta hakkas mööda kajutit tuuseldama, avas kohvrid, vaatas väikesse seinakappi, riulile, koisse, igale poole. Kratsis kõrvatagust ning pomises pahuralt:

„Noh — noh, kuhu ma ta ometi panin?“

Aga siis läks ta nägu rõõmsaks.

„Vaat kus!“ hüüdis rõõmsalt. „Ükskord puhus tuul kangesti selle prao vahelt kajutisse. Mõtlesin, tont võtku, mida topin sinna ette? Ja siis nägin mütsikest, tsopsti! ette ja kohe oli pragu kinni.“

Ta tõmbas mütsikese välja. See oli punane türklaste mütsike, hõbe kaunistuste ning triipudega. Keset lägipääd oli väike valge tutike, Selle ümber asusid hõbelõngadega tikitud kummalised märgid. Ta ei näinud uus, vaid pisut luitunud, kortsus ja määrdinud; just mütsikese armetu seisukord meenutas Neebutile temas võlumütsikest, sest on ju niisugused esemed harilikult igivanad, põlvest põlve rännanud, sageli veel vanemad kui ajalugu.

„Vaat see!“ hõiskas kapten Pigitross. „Noh, pane pähe! Sobib, väga ilus. Muidugi ei või selle mütsiga tänavale minna, aga kodus hoia ta pääs, küllap tuleb siis tarkus nagu robinaga. Ah jah, vaat, ära sa arva, et su müts ise valmistab su päaluusse tarkust nagu mõni imemasin. Ei! Aga see müts on sihuke, et kui loed midagi tähelepanelikult

ja hoolega, siis ei unusta sa seda kunagi. Pea meeles, kui tahad saada selle läbi targaks, siis pead ka ise nägema vaeva. Alati pead sa oma õppetükid läbi lugema ja ülesanded ilusti valmistama, siis alles näed, milline mõju on müsil. Ja kunagi ei tohi sa ainustki ülesannet vahele jätta, siis on kogu võlu kadunud ja sinust ei saa ka õpipoissi pigisepa juures. Noh!”

Neebuti süda värises sihukese torede müsi üle. Ta surus selle vastu rinda ning tänas ristiüsa. Siis aga tõttas juba läbi tänavate kodu poole. Nüüd, nüüd ta näitab sellele pilkehimulisele Endel Loigule! Varsti on tema, Neebut Sarvisaari, klassi priimus, kuna Endel Loik konutab tema pingis säääl taganurgas.

Ja Neebut hakkaski kibedasti tööle. Türklase müts pääs, puurles ja juurdles oma õppetükkide kallal nagu kaaluks ta kände. Meister Sarvisaari ja ta emand imestasid poja agaruse üle.

„Las ta õpib päälegi õpetajaks,“ arvas ema. „Küllap meie ikka kuidagi mantli jõuame osta. Sul ka, vanamees, jääb sihukesi musti riidelappe üle. Pane aegsasti kõrvale.“

Meister Sarvisaari raputas pääd.

Ent Neebut muudkui puuris ja juuris oma ülesandeid, veider müts pääs, vahel sõrmed rusikas, otsekui löögivalmis.

Ja tõesti, see oli tarkuse müts.

Juba paari nädala pärast oli kogu klassil selge, et Neebutiga oli midagi juhtunud. Ta oskas vastata kõigile õpetaja küsimustele ja ka kodutööd olid alati korras. Ning kevadi-seks tunnistuste väljajagamise ajaks oli ta nihkunud juba nende õpilaste jõuku, kellele koolijuhataja ütles naeratades!

„Tubli poiss!“

Ja Neebuti süda tegi:

„Eh!“

Nüüd virutab Neebut Sarvisaari juba keskkoolis ja ta tormab sellise usinusega nagu tahaks veel enne kooli lõppu jõuda nende poistega ühte klassi, kes jätsid ta kunagi ammu algkooli kükitama.

Ristiisa võlumütsike ripub tal seinal ja mäletades seda lugu, naerab ta rõõmsalt:

„Küll aga oli vigur! Kuid kasuliku mõtte andis too Endel Loik siiski. Nüüd kükitab ta ise igas klassis kaks aastat. Ah-haa! Nüüd on temale tarvis tarkuse mütsi.“

Ja suvel, mil sätendab Soome laht päikese paistel ning „Tormilind“ lendab Hiiumaa poole puude järgi, nõjatub Neebut vastu reelingut ja sülitab eht meremehe viisil. Aga kui kerkib üle luugiserva kapten Pigitrossi karvane pää, lööb Neebut end sirgeks ja saluteerib eht Tahiti keeli:

„Taka roa, minsheer captaine!“

„Taka roa, taka roa,“ liigutab kapten Pigitross kätt, vaatab siis üle ääretu veevälja ning lausub: „Pagana palju maad sinna Hiiumaale...“

Ja ta ohkab kurvalt, raputab oma hõredat kikkhabet ning poeb luugiservast tagasi alla kajutisse. Jah, kapten Pigitross ei näe enam kunagi neid kauneid Lõunamere saari. Ainult unes seisab ta mõnikord palmide all või vaatleb virvendusi laguunide peegelsiledal pinnal. Nüüd veab ta Hiiumaalt puid, toob Kundast tsementi ja õige harva küünib ta reis ka Helsingisse või Rotkasse.

E. BAUMAN.

MARJULKÄIK.

Kui lähed hommikul vara välja, saad ikka näha mitu nalja. Avaldasin isale, et tahaksin kord hommikul vara olla metsas.

Ühel hommikul õige vara, augustikuus see vist oli, äratas mind isa ja ütles: „Sa tahtsid kord hommikul vara metsas olla, täna mul aega on, kui tahad, siis tõuse üles ja läheme vaatama, kas mustikad on juba küpsed.“

Tõusin kohe, varsti olin riides, ema pani meile leiba kaasa ja laskis meid välja, soovis hääd teed ja keeras kojaukse lukku. Ilm oli soe ja vaikne, nii et puulehedki ei liikunud.

Inimesi veel liikumas ei olnud, ainult kassid kisendasid vastasmaja hoovis, üks tegi nauu ja nauu, teine vastas lal-lal läu. Äkitselt tegi üks kiss ja teine vastas kiuh-käuh ja pääle selle olid korraga hääled kuulda, mis muud ei olnud kui kiires tempos mik-mäk mik-mäk.

Jõudsimme Kaarli puisteele, sääl magas hallimantliga mees pingil, pää oli tal tagasi, vastu seljatuge vajunud, suu oli pärani lahti, ise hingas kak ja kak, vist ootas, et soojad kakud taevast suhu kukuvad, hallkübar oli tal pingi taga maas.

Kadrioru kohta jõudes tuli voorimees vastu, hobune astus aeglasel sammul ikka topelt kabjad, topelt kabjad, ise lahja, pää norus ja silmad pilukil. Pleekinud ja lapitud kuuega voorimees tukkus pukil. Tal oli jäme sinakaspunane nina, ka palgenukid olid sinakaspunased, lõug vastu rindu vajunud. Avaldasin kartust, et kas ta ei kuku säält maha. Isa ütles: „Ei ta kuku, ta õppind sääl pukis tukkuma.“ Et isa neid sõnu kõvasti ütles, siis ärkas voorimees ja lõi piit-saga viuk! läbi õhu ja hoop langes vaese hobuse pihta, ise ütles veel hobusele: „Kurat, magad siin!“ Hobune, ehmatades ootamata löögist, tegi segast kapjade plaginat ja kargas siis tulist traavi jooksma. Voorimees mõmises veel midagi ja kadus linna poole.

Piritalt möödudes kuulsin isesugust sõiduhäält ikka klip-laks, klip-laks. Ütlesin isale: „Kuule, kuidas see sõidab, Mis asi see nõnda klipsub?“ Isa ütles, et üks hobuseraud on lahti ja sellepärast ta klipsub.

„Klip-laks“ tuli juba päris ligidale, vaatan tagasi ja ütlen isale: „Näe, silindriga härra istub pääl!“ Isa vaatas ja ütles: „Näh, see ju see läbikukkunud „president“, sõidab nüüd vist metsa seenele.“ Juba sõitiski meist mööda, hobune mustjaspruun lahjavõitu, voorimees oli kahvatu näoga õhukese kongus ninaga ja suurte kollaste vurrudega. Härra oli õige paksu näoga ja jämeda tõntsi ninaga, ka keha paistis olevat õige tüse, sest pidukuub oli tal pingul seljas. Ta silmad olid kinni ja pää kõige silindriga edasi vajunud, seisak nägi välja nagu kitsel, kes teisega tahab hakata poksima.

Kui nad meist mööda olid jõudnud, tõstis härra pää püsti ja torkas näpuga voorimehele selga, see pidas hobuse kinni ja küsis, mis härra soovib? Meie läksime mändide vahele, et mereäärt mööda otsemini Viimsi poole saada. Voorimees seisis ikka maanteel, härra rääkis tasa pominal, nii et ta sõnadest aru ei saanud, aga voorimees ütles kõvasti: „Me ju praegu tulime säält!“ Härra ümises jälle midagi, aga voorimees ütles: „Härra on vist väsinud, õelge oma aadress ja ma sõidan teid koju.“ Nüüd ütles härra kõvasti: „Mis on sinul minu aadressiga tegemist!“ Voorimees vastas: „Teie ei tea ju kuhu te tahate sõita, palun, makske sõiduraha ära.“ Härra rääkis jälle pominal, voorimees küsis äkitselt: „Mis, sul ei olegi raha? Siis kähku päält maha!“ Härra pomises veel midagi. Siis voorimees häigas härrale tagasikätt vastu nägu, tume müts oli kuulda, silinder lendas eemale ja härra sadas üle troska otsa päälagepidi vastu maad. Voorimees pani ajama, aga kohe kargas härra maast ja pani kui maruhoog rusikas püsti voorimehele järele. Juuksed, mis vasakul kõrval pikaks olid jäetud et üle palja päälake kammida, olid kukkudes oma õigele poole läinud ja löid nüüd joostes tuti-lip, tuti-lip nagu ratsakaitseliitlase tutt.

Isa raputas pääd ja ütles: „Umbrohi on visa kaduma. Oleks mina sedasi pää pääle sadanud, siis oleksin valmis olnud, aga tema ajab veel rusikas püsti voorimeest taga.“

Härra, nähes et voorimeest ikka kätte ei saa, löi käega õhku ja hakkas maantee kraavi poole minema, kuid kukkus kraavi, ajas enese pikkamisi istukile, raputas pääd ja hakkas seda asja arutama, kord tasa pominal, siis jälle nagu pikne kargatades, ärresid tuli kui puru, kuid kuulda ei olnud muud kui rah-rah ja jälle rah-rah, siis tasane põmin. Isa ütles: „Ah, mis orikast kuulata, las rõhib kuni kraavi magama jääb!“

Jõudsime Viimsi mõisast mööda, tee läks läbi heinamaa, töölised juba niitsid, mõned vikatitega ja kaks masinat, mis hobuste jõul edasi veeti, lõikasid heina suure kolinaga maha. Meie tee läks paksu metsa. Viimaks jõudsime harvavõitu männikusse. Isa ütles, et see olnud ikka hää mustikamaa, kuid nüüd leidsime väga vähe.

Metsas oli huilgamist kuulda ja varsti ilmusid kolm naist korvidega nähtavale. Isa küsis naistelt: „Kas marju ka on?“ Naised vastasid: „Väga vähe!“ Nemad olla juba palju maad läbi otsinud. Läksime veel edasi ja leidsime raiesmaa ääres natuke mustikaid. Isa ütles: „Söö sa mustikaid, ma korjan natuke korvi, et koju viia, muidu ütlevad teised, et te ei ole mustikamaal käinudki.“

Ühel põõsal olid ilusad suured mustikad. Hakkasin neid sööma, olid ka õige maitsevad. Isa käskis jalaga vastu maad põrutada, et ussid olla va'd laisad loomad, vedelevad põõsa varjus ja kui käe ligi paned, siis kargab kätte kinni, sellepärast tarvis müdinat teha siis nad jooksevad ära. Nii ma siis ka tegin. Olin juba mõnelt mättalt marjad ära söönud, kui ühest põõsast uss minu trampimise pääle välja vänderdas. Hüüdsin: „Uss siin!“ Isa kargas sinna, pani ussile jala pääle, uss pistis pää saapatalla alt välja, isa tõmbas saapa säärest pussi ja lõikas ussi pää otsast ära. See pää ajas suu pärani lahti ja pistis kitsa kaheharulise keele välja. Isa tagus selle puruks maa sisse, aga see päätä keha jäi väänlema. Uss on küll kohutav elukas, aga tal ei puudu ilu, ta on tore kirju sikisakiline, nagu vana endise vene kindrali pagun.

Olin juba marju küll söönud ja nagu kartsin, et ebk on aga jälle mõnel mättal uss. Hakkasin putukaid ja kiile vah-tima ja püüdma. Nägin, kui suur hobukiil napsas ühe suure

kärbse kinni, laskis ühe männi küljele ja hakkas kohe seda süüa. Kärbes siputas ja pirises, tema aga sõi edasi.

Isa hüüdis: „Poiss, tahad ehk juba süüa saada, tule võtame leiba!“ Läksin isa juure, isa näitas ilusa rohelise karusambla mätta pääle ja ütles: „Istu siia mättale, see on puhas ja pehme nagu praegu sadulsepalt toodud diivan.“ Istusin ja oligi hää istuda, vajusin kaunis sügavalt sambla sisse. Hakkasin süüa, kuid mul ei läinud meelest, kuidas kiil ela-

vat kärbest sõi. Rääkisin seda isale. Isa ütles: „See on vana asi, et maailmas on suuremalt jaolt kõik üksteise murdjad ja inimene on see kõige suurem murdja.“ Ma küsisin: „Keda see inimene siis murrab?“ Isa ütles: „Ega inimene muidugi kedagi hammastega murdma lähe, tal on ju kõiksugu tapariistu nagu pussid ja püssid. Hunt murrab lambaid, rebane hanesid ja kass rotte, aga inimene süüb kõik ära. Vaata need vorstirattad sul leiva pääl on lihast tehtud. Härjad, lehmad, sead ja lambad tapetakse maha ja nende liha süüb inimene kõik ära.“

Selle pääle vorstikillud nagu kasvasid suus, ei tahtnud enam alla minna. Võtsin vorstid leivalt ja andsin isale. Isa ütles: „Ah see jutt rikkus sul isu, oled alles noor, mina olen juba vana murdja, pistan kinni kõik, olgu siga või lammas.“

Viimsi alt mets oli meil läbi käidud, nüüd läksime üles metsa. Ronisime mööda mäekülge üles. Sääl tuli tasane maa ja tihe mets. Sääl tihnikus edasi pugedes nägin üht inimkogu mättal istumas. Ütlesin isale: „Näe, sääl mättal istub keegi.“ Läheme ligemale — vanaeideke istub mättal, väike valge korv väheste marjadega kõrval. Kohe, kui ta nägi meid, pani ta marjadele ühe kaltsu pääle, nagu kardaks, et meie ta marjad ära võtame.

Isa ütles: „Tere, emakene!“ ja küsis: „Kas korv marju täis, et siin puhkate?“ — „Vaevalt pooltoopi võib olla, põle kopikaid kusagilt saada, sellepärast luusin ikka siin metsas. Olen kõik rabaääred juba läbi käinud, põle kedagi leida, väsisin ära, istusin siia maha. Olen 83 aastat vana, põle kedagi, kes mulle midagi annaks. Vanem poeg suri 50 aastast ära, noorem poeg sai maailmasõjas haavata ja jäigi vigaseks. See ütleb: „Ma olen iseendaga kimbus, mis mina sulle anda võin, mine aga valitsuselt abi saama.“ Olen käinud küll, kuid sääl öeldakse jälle: „Sul on poeg, see peab sind aitama. Ja nüüd pole enam minna kuhugi. Poja naine andis mulle hommikul killu kuiva leiba kaasa, seegi mul praegu alles, ei ole isu. Süda nõrk sees, siin metsas ma luusin, eks ma siia viimaks jäägi metsalindude nokkida.“

Isa ütles: „Jah, siis teil on päris kurvad need vanaduspäevad. Hääd päeva teile, emake!“

„Hääd päeva, hääd päeva. Saage siis õnnelikult linna,“ hüüdis ta veel järgi.

Saimegi õnnelikult linna, aga see eideke sääl mättal seisis ikka kõige selle tee meeles. Ta oli nii väike ja valge näoga nagu mõni õige paksult puuderdatud preili, kuid kulmukarvu tal ei olnudki. Nina oli väike nagu kassil, huuled õhukesed, kahvatud, silmad sinakashallid, silmade kõrvalt rätiku alt paistsid lumivalged juuksed. Hall katkine rätik oli õlgadel, ja halliks pleekinud sitsikleit, mis kattis põlvi, mis nagu küünarnukid paistsid läbi kleidi. Paljad sääred, mis kleidi alt paistsid, olid rohukõrttest ja puuraagudest ära kriipsutatud,

nii et mõnest kohast verepisarad väljas olid; pastlad, mis jalgas, olid liiga suured, otsad ülespidi paindunud, nägid välja nagu vikingite laevad.

Koju jõudes olin õige väsinud ja heitsin päale õhtusööki kohe magama. Aga see väike vanake sääl mättal seisis ikka mul silme ees. Ma pigistasin silmad kinni, kuid ikka nägin teda. Uinudes kuulsin veel ta sõnu: „Eks ma viimaks siia jäängi metsalindude nokkida.“

Ernst Bauman,
Tallinna XV algk. VI kl.

Micki Hiirekese kiri

pulmakutseist ja —

Oli tol õhtul nii kena pikutada voodis, kui „sala“-detektori klapid laulsid: „Tule mulle vastu ja anna mulle suud, ära aga . . .“ Nojah, pikutasin siis ja mõtlesin, et on ikka küll kena laiselda ja selle päale puhata. Kuid korraga, ärge n'd ehmuge, kostsid kõrvaltoast ärevad hääled. Jätsin kohe vana tantsumuusika, mida ma küll üle kõige armastan, kus seda ja teist ning hiilisin ukse taha kuulama, sest seintel peavad ikka kõrvid olema. Äsi oli mul plaksu päält klaar: koos oli n. n. „perekonna nõukogu“, kuhu mina kahjuks mitte ei kuulu.

Nagu te vist ei tea, oli minu õde Rosetta Clotilde kihlatud hra Al Fredo Vupsikuga, ning nädala pärast pidid pulmad olema. Ning praegu arutati nõukogus, keda kutsuda pulma ja keda kutsumata jätta. Kutsutavate nimestik sai õige suur, sest minu isa-ema ja samuli ka Fredo vanemate tahtmine oli — uhked pulmad. Ja arutamisel selgus, et pulma ei tule kutsuda hra Arfo Kraphi abikaasaga, kuna nemad on liig saksastunud — ei rääkivat üldse enam eesti keelt, ja ka hra Kroom olevat liig igav ja pr. Knipsi odöörilõhnad võivat pulmamaja õhu ära rikkuda. Avaldati siis lootust, et külalisi ja kingitusi hästi ohtralt tuleb jne. Ning siis lõpetati. Ka mina heitsin siis puhkama.

Järgmisel hommikul anti mulle patakas pulmakutseid ja neli poognat isikute nimesid ja aadresse kätte — selle nimestiku järgi pidin pulmakutsed kätte toimetama. Pidin minesuma — kui leidsin nimestikust 222 nime! Ja kui iga maja vahe on sada meetrit, siis ma peaksin ainsa päeva jooksul läbistama 22,2 km. Kuid sääl sähvas mu pääs geniaalne idee. Heitsin kohe kutsed ja nimestiku ahju — kus tuli nad tuhaks muutis ja trükkisin oma kummitähtedest trükimasinal kümme uhket kuulutatust:

Tähelepanu!

Tähelepanu!

 Pühapäeval, 27. s.k. p

Leiab aset õnnelikus pulmamajas
Korudi tän. nr. 27.

Jälletulematu suursündmus !!!

Nimelt:

Rosetta Clotilde Hiirekese

ja

Al Fredo Vupsiku

pidulik laulatus.

Kõik tuttavad ja sugulased palutakse osa
võtma, väljaarvatud abielupaar Kraphid
ja hra Kroom ning pr. Knips.

Palutakse palju kinke kaasa tuua!

Edasi läks kõik täitsa ameerikalikult. Poole tunni pärast ilutses igal meie linna kuulutusepostil säärane kuulutus. Kahe tunni pärast kanti ema ja õde minestunult koju (arvan nad minestusid suurest rõõmusest!). Kahe tunni ja kümne minuti pärast polnud mul istumine ja lamamine kirju pehme koha pärast enam kuidagi võimalik ja õhtuses lehes tühistati Al Fredo ja Rosetta kihlus, milles mina süüdi olevat.

Teie südamest kurb

Micki-Hiireke.

Tipphiir.

Hermann Löns.

Kraavi kaldal kasvab laukapuupõõsas, mille oksal istub tsitsitaja ja laulab rõõmsasti: „Kui armas oled sa!“

Järsku jääb ta vait, suled ta kollakas pääs tõusevad püsti, ärevuses vibutab ta sabaga, hoiab pää viltu ja vahib enese ette alla, maha.

Sääl võnguvad sirged kõrred, miski krabiseb rohus, sahistab kitsemarjalehestikus. Veidike aega on kollane lind selgusetale olekus, kas see loom mitte nirk ei ole kes sääl tuhnib, siis aga laulab ta rahulikult edasi, sest see on süütu ja kahjutu hiireke, kes väätide alt nähtavale ilmub.

Tippihiirekene on see väike loomake ja harilik hiir on julgesti kaks korda suurem. Ta istub, silmitseb enese ümber, hüppab edasi, haarab kärkse kinni, kes veel kastest tarretanud on, hüppab kärbes suus, okkaliste väätide rägastikku tagasi, et sääl rahuks teda ära süüa. Huvitavalt istub hiireke tagujalgadel ning hoiab kärbest käppade vahel, et teravate hammastega tiibu ja jalgu küljest hammustada ning ära süüa. Siis lakub ta valged huuled puhtaks, silub siidpehmed vurrud siledaks ja otsib sätendavate mustade silmadega uut saaki.

Juba on ta hoos kiiret hüpet musta mullakühma suunas tegema, kus läikiv sitikas siputab, kui ta korruga hirmunud keha kerra tõmbab: must vari ilmus maapinna kohale ning kiiresti kaob isane tipphiir laukapuupõõsasse. Seekord oli vari metstuvikese oma, kes põllule lendas. Kuid kui kergesti võis ta ka kurja kulli või tigeada varese oma olla, ning et „ettevaatus on tarkuse ema“, teeb tipphiireke kiire hüppe ja kaob okkaliste kitsemarja väätide alla varjule, kuhu keegi vaenlane järele ei pääse.

Pea on hirm ununenud ning asjalikult hüppab ta jälle kolletanud mineva-aastase rohu ja noorte rohuliipede vahel edasi ja tagasi, närib siin hammaste vahel seemneterakese peeneks, sääl pureb punga ära, millele koiliblikas järgneb ja sellele paks röövik tagant järele rändab, lakub ja silitab pruuni kasuka uuesti siledaks, satub korruga ööliblikale lähedale, kes praegusel silmapilgul tupest välja ronis ja tiibu silitab, puhastab uuesti kasukat, pühib suu puhtaks, istub veidike rahulikult, tundes rõõmu päikese paistest ja sinisest soojast õhust.

Korruga ärkab ta poolunest, pöördub kiiresti ümber ja jookseb pikkade hüpetega kitsemarja varte all kraavi kaldale lähemale, sest sääl ronis rägastikus emane tipphiireke. Kohe seltsib temaga isane tipphiireke ja lahti on möllamine ning jooksmine koltunud rohukõrte ning lehevarte vahel ja lõbus

piiksumine siin ja sääl, seni kui emane lõpuks märkab, et häbeneda asjata on ning ta rõõmsasti isasega hullama hakkab, kuni mõlemate kõhud jooksmise, hüppamise ja ronimisega tühjaks lähevad ja nad punaste ning valgete piimanõgeste vahel hakkavad toitu otsima.

Lõbusasti elavad mõlemad tipphiired siin kraavikaldal. Kuigi ühe nendest ühel ööl öökull kinni haarama pidi ja teine suure vaevaga hiire-tuuletallaja eest mutiauku pääsis, elavad nad ometi lõbusasti päevast päeva, kuni emane ikka rohkem ja rohkem tusesemaks muutub. Isase vastu, nii et viimane emase lõpuks maha jätab.

Emasel on tõsisemat teha kui hullata ja isasega jännata. Ta on laukapuupõõsas koha leidnud, kus kitsemarja väädid, okkalised laukapuu oksad risti ja põigiti läbi on põiminud ja mille vahele kõrkjad on kasvanud. Siin hüppab ta edasi ja tagasi ning hoiab hammaste vahel mineva-aastast pikka kolletanud rohuliple. Seda närib ta siin ühe haru ümber, sääl teise ümber, sõlmib siin esimesele teise jatkuks otsa ja töötab seni, kuni ümargune meherusika suurune pesa kitsa küljepäälse ukseauguga on valmis. Nüüd otsib ta kõige pehmemad rohulehekesed kokku, närib need hammaste all peeneks, asetab pessa, parandab veel siin ning sääl, kuni midagi enam pole teha.

Paar päeva hiljem on pesas kuus roosakas punast, piimedat kohviiva suurust poega. Ent nad kasvavad kiiresti; veidikese aja pärast ilmuvad silmad ja kehakarvad, kasvavad kõrvad ja sirgub saba, nii et nad peagi on pisikese ema sarnased, silmitsevad aralt maailma ja alustavad esimesi ronimisekatseid okstel ja rohukörtel hoolsa ema kaitsel, kes neid kohe pessa tagasi tõrjub, kui pruunselg-põõsalind, kes ka laukapuu põõsas pesitseb, hoiatavalt häält kuuldavale toob ja hiire — tuuletallaja või tihasekulli ilmumist kuulutab.

Ent päev-päevalt muutuvad noored tipphiirekesed julgemaks ja osavamaks. Nad ronivad ema kannul, julgevad asuda kraavikaldal kasvavasse sõnajalatihnikusse, jooksevad maad mööda ümber ning otsivad ise ka aegamööda toitu, kui nad mitte varjavate kitsemarjaväätide all ei mängi. Sääljuures haaras ühe mutt kinni, kui august ootamatult nähtavale tuli,

ja piuksumise ning rabelemise pääle vaatamata maa alla vedas, teise haaras nirk kinni ja viis oma poegadele toiduks, kes naabruses silla all elutsesid; kolmanda püüdis nirk kinni ja torkis ta ühes põuasitikatega ja väikeste konnadega okaste otsa. Teised on aga kuue nädala jooksul suureks sirgunud ja otsivad igäüks omaette kas kaerapõllus või põõsastikus asupaika, kuhu elama võiks asuda.

Ena ei hoolitse nende eest ammugi enam. Ta ehitab vanast asupaigast pisut eemale uue pesa; sellele kohale on keegi teine tipphiir omale pesa eitanud, maapinnal kitsemarja okste vahele on kolmas asunud, neljas pesitab kreetipuupõõsas, mis laukapuu ligilähedal asub, ka viirpuupõõsad on pesapaigaks teistele ja nii on terve põlluserv hästi ära peidetud tipphiirte pesadega küllastatud. Videvikus kihab kõrte vahel ja sahiseb rohus. Siin ronib üks tipphiir kõrt kaudu üles; säääl ripub teine, säääl hüppab kolmas. Maapinnal hüplevad nad siia ja sinna ning püüavad putukaid ja röövikuid, istuvad viljakõrte ladvul, haaravad unised kärbsed kinni, koorivad poolvalminud ivi ja tunnevad elust rõõmu, kuni ootamatult öökull tasa ligilähedal lendab ja ettevaatamatu tipphiire küünte vahel metsõunapuu okstel istuvaile poegadele toiduks viib, kes ahnesti maitseva taidu vanalt ära kisuvad.

Kuigi ka öökull igal ööl siin jahil käib, ei vähene tipphiirte arv siiski mitte. Vastuoksa, neid sigib ikka rohkem juure, sest talv oli pehme, kevad kuiv, suvi soe; nii sigib neid nii ohtrasti, et terve kraavikallas neist aina kihiseb ja igalpool põllul, kus hiirehernes kaerakõrred kokku on vedanud, ka tipphiire pesa leidub, kus pooltosinat või rohkem poegi üles kasvab.

Ent säääl tuleb üks äike teise järele ja toob ühes suur vihmasadusid, rahet ning külma. Torm pühib pesad paljaks vihm sajab pesadesse ja uhub hiirepojad seest välja. Sajad noortest kasvavaist hiirtest külmavad, teistest kasvavaist hukub suurem hulk, kelle kehi vihmavesi kraavi uhub või kes haiguse kätte koolevad. Ülejäänud kiratsevad vaevast viisi põõsastes, kuni viimaks päike paistma hakkab, põld taheneb, tipphiired häda ja viletsuse unustavad, uuesti pesi ehitavad, poegi kasvatavad; ja paari nädala pärast kihiseb jälle elu

terve põlluserva ulatusel, hüppab ja poeb kõrte vahel ja ronib valmiva kaerakörre otsas, nii et öökullid oma poegadega, kes esmakordselt lendavad saaki otsima, mitte kaua ei tarvitse saaki varitseda, et kõhtu täita.

Sääl läheneb sügis, ilmub talupoeg ning suur õnnetus tabab rõõmust rahvakest. Vikat paiskab kõrred ühes pesadega maha, ning nüüd on ainuke ülesanne jalgadele valu anda. Sadade kaupa jooksevad hiired riisujate eest minema, poevad põõsastesse peitu, ronivad kraavidesse, peituvad mutihunnikuisse või põldhiirepessa, sest maapinnal varitseb igaüht päeva ajal surmahädaoht. Siin jooksevad koerad edasi ja tagasi ning hammustavad hiirekesed surnuks või kraabivad maa seest need välja, kes mullaaukudesse peitu pugesisid ja hiire-tuuletallajad tiirlevad kesa kohal, laskuvad pea siia või sinna maha ega tõuse kunagi tühjalt üles õhku.

Väli on lage. Härmalõng heljub kesa kohal ja ülalt õhust kostab alla kaeblik kurgede hüüd. Põldhiired asuvad käikusid kohendama, tipphiired on põllu maha jätnud. Mõned asusid viljarõukude alla, teised kogunesid viljarehte, kolmandad otsisid metsa serval võsastikus peiduurgast. Vana emane tipphiir, kes laukapuu põõsas pesitses, on jäänud truuks oma asupaigale. Põõsas kaitses teda häil ja kurjel päevil, andis ulualust ja toitu, kaitses vihmasaju ja tuulte, tormide eest ja kaitses ka talvel. Nii jääb ta siia elama, toitub rohuseemneist, putukaist, tõukudest, vanast laukapuu ja kitsemarjadest, mis kolletanud rohus maas vedelevad, kuna okkaliste okste vahel asub soe talvepesa.

Kui talv jälle on möödunud, päike soojemalt paistma hakkab, tsitsitaja põõsa ladvas kevadetulekut kuulutab, siis punub tipphiireke põõsa okste vahele uue pesa pehmeist rohukörttest ja hoolitseb, et hiiresugu maa päält ei kaoks.

Jooni Mark Twaini elust.

Tuntud kirjanik ja humorist Mark Twain sündis Floriida linnas Missouri's 30-ndal novembril a. 1835. Noore poisina töötas ta trükikojas, aga see töö ei huvitanud sugugi vilgast ja seiklushimulist poissi, kelle suurim unistus oli sõita Bra-

siiliasse ja säääl saada rikkaks ning võimsaks rahakuningaks. Seesugust julget kavatsust oli muidugi üsna võimatu läbi viia. Poiss aga siiski enam ei olnud rahul kitsa ja kuuma töökojaga, vaid hakkas lootsiks ühel Mississipi-laeval, mis pidas ühendust St. Louis ja New-Orleans'i vahel. Sellest ajast kirjutas ta hiljem jutustuse „Lootsina Mississipil“. Kui tema vend poliitilistes asjades sõitis Nevaada'sse, siis temaga ühes läks ka Samuel Langhorn Clemens, nagu oli Twain'i õige nimi. Siis ta oli Virgiinias ühe ajalehe toimetaja, küllastus sellest aga pea ja siirdus San-Francisko'sse, kus ta tegutses mitme lehe reporterina. Neil ajal algas ta oma kirjanduslikku tegevust ja saavutas kohe suurt menu. Kõige armastatumad tema raamatuist on Tom Sawyer'i ja Huckleberry Finn'i sarjad, kus ta mõnusalt ja soravalt kujutab kahe väga vallatu poisi seiklusi ja tegusid. Mark Twain oli esimesi kirjanikke, kes kujutas poiste iseloomu sellisena nagu see tavaliselt oli. Iga lugeja on vaimustatud Tom Sawyer'i naiivselt lausunud mõtete omapärasusest, tema tuumakast poisikeelest ja huvitavaist olukorrist.

Mark Twain sai varsti ameeriklaste soosikuks (pailapseks). Teda pooldati ja loeti enam kui ühtki teist kirjanikku. Tema elust jutustatakse lugematuid anekdoote; mainime siin neist mõned.

Kirjanikul oli kameeleon, kellest ta jutustab järgmist:

Minu kameeleon oli üsna haruldane elukas. Kui panin tema kollasele riidele, muutus ta kollaseks, punasel riidel muutus ta punaseks ja rohelisel riidel ilusaks roheliseks. Kõik mu sõbrad kadestasid mind; siis ühel päeval, kui tulin väljast, leidsin oma majapidajanna pisarais.

„Mis teil on, proua Baxter?“ küsisin.

„Kameeleon, härra Twain, kameeleon,“ nuuksus vana majapidajanna.

„Mis temaga on?“

„Ta on surnud!“

Rahunedes ta jutustas siis, et isanda äraolekul ta oli ühe oma sõbrannaga huvi pärast pannud kameeleoni kollasele, punasele ja rohelisele riidele ja loom oli nagu tavaliselt muutnud värvi iga riide kohaselt. Uudishimust haaratud nad lõppeks olid nii vaimustunud, et asetaskid kameeleoni-

-vaesekeese mitmevärvilisele šoti vaibale. Õnnetu kameeleon aga ei saanud muutuda nii mitmevärviliseks; ta pingutas end väga, kuid jõud ei ulatanud ja nii ta suri.

Mark Twain jalutas tavaliselt rietatuna valgesse flanell-ülikonda, mis oli tuntud kogu Ameerikale. Ühel päeval ta astus ühte Washingtoni raamatukauplusse ja soovis osta üht oma raamatuist, mis oli aknal. Müüja, kes Mark Twain'i ei tunnud, tõi raamatu.

„Olen ajakirjanik, kas ma ei saaks hinnaalandust?“ küsis kuulus kirjanik.

„Muidugi saate,“ vastas müüja.

„Ma kirjutan ka ajakirjadele, mida teiegi müüte. Selle läbi muidugi saan veelgi alandust?“

„Jah.“

„Pääleselle olen kirjutanud mõned raamatud ja kuulun ameerika kirjastusühingusse; seegi vist võimaldab hinnaalandust?“

„Kahtlemata.“

„Te muidugi ei tea, et kuulun selle kaupluse omanike hulka, nii et säälggi saan alandust?“

„Just nii.“

„Lõppeks,“ kuulsale humoristile oli suur nauding seda ütelda, „olen Mark Twain. Võibolla olete kuulnud minust kõneldavat? Olen juhuslikult kirjutanud selle raamatu. Kas sellegi tõttu ma ei saa alandust?“

„Loomulikult,“ vastas müüja ega olnud sugugi imestunud.

„Kuupalju võlgnen siis teile?“

„Ei midagi, härra Twain, hoopis vastupidi: me võlgname teile 275 senti!“

Pidades kord loengut ühes ameerika ülikoolis, kavatses Mark Twain ette lugeda ka filosoofilise luuleteose, mille ta äsja oli kirjutanud. Ta astus kateedrile ja algas: „Austatud kuulajad, palun luba lugeda teile luuletise, mille kirjutasin eile.“ Ääretu naeruhoo. „Aga see on luuletis, mis on väga tõsine.“ Uus endisest suurem naerupahvatus. Üliõpilastel oli võimatu uskuda, et nende rahvusliku huumori esindaja võis midagi sellist ütelda muuks kui naljaks. Natuke haa-

vununa pani humorist paberi tasku ja ütles: „Armsad noored, kuna te ei usu mind võimelise olevat filosoofilisteks mõtiskeludeks, siis ei loegi ma teile oma luuletist.“ Selgi ütelusel polnud mingisugust mõju; igaüks arvas teda nalja tegevate ja naeris õnnestunud nalja üle.

Vanemaks saanud, muutus Mark Twain palju. Pärast naise surma ta elas väga vaikselt oma tütreaga, keda ta jumaldas. Nende suhe oli haruldaselt hell ja kooskõlaline. Tütar oli talle nõuandjaks, raamatupidajaks, seltsiliseks ja kirjutajaks. Mark Twaini surma puhul leinas kogu Ameerika teda kui rahvussangarit. Ja tema mälestus elab rahva keskel edasi lugematuis naljajutukesis ja jutustusis.

Micki Hiirekese naljapaunast.

Pass.

See juhtus vanal vene ajal mustlastega. Oli nimelt surnud vana auväärt mustlaseit Liisa. Korraldatud siis uhked peied... Ja kui sajad mustlased Liisa lahtise haua äärel seisid, ilmus kohalik uräädnik ning hakkas mustlasilt passe nõudma. Muidugi, ta ametikohuste hulka see ju kuulus, kuid tol momendil polnud seks sobiv aeg.

„Kas sul pass kaasas?“ pöristas ta ühele mustlaseidele. „Jah, minul om kjüll pass kaasan, aga sjel vanal Liisal sääļ havvan kjüll passi pole,“ seletas eit, näpuga surnule näidates. Pilgatud uräädnik katsus, et minema sai, ega tulnud enam mustlastelt säärasel momendil passi nõudma.

Põhjus.

Arst soovitas tusedale, eriti suure kõhuga patsiendile hakata golfi mängima. Väheste nädalate pärast ilmus patsient taas arsti juurde ja palus arsti talle mõnda teist mängu golfi asemel soovitada.

„Kuid pole teist nii tervislikku!“ vastas arst.

„Aga vaadake,“ seletas paks härra, „golfi on mul või matu mängida. Kui sean palli nii, et teda näen, ei küüni ma teda lööma. Kui küünin teda lööma, siis ma ei näe (üle kõhu!) teda mitte!“

Kolm krooni.

Patsient: Kui palju maksab hamba väljatõmbamine?

Arst: Kolm krooni.

Patsient: Mis?! Kolm krooni kolme sekundi pikkuse töö eest!

Arst: Kui soovite, võin teil ka tundide kaupa seda hammast välja tõmmata.

Lapselik

Isa ja poeg on mänguasjade kaupluses.

Poeg: Isa, osta mulle see pasun.

Isa: Ei! Sa teeksid mind puhumisega närviliseks.

Poeg: Aga ma võiksin ju ainult siis puhuda, kui sina magad.

Uhke.

Väike Ants on väga uhke, ta käis täna pühapäevakoolis ja preester oli temaga kõnelnud.

„Noh, mida ta ütles?“ päris isa.

„Poisu, ole vait!“ vastas poeg.

Troost.

Karl: Isa, ülesanded, mille juures sa eile mind aitasid, olid kõik valed.

Isa: Oi, oi... see on väga kurb.

Karl: Pole veel viga. Teised isad olid ka kõik valesti arvutanud.

Kroon.

Kaupmees: Hoo, see on ju härra Vestmann noorem! Noh, mida võiks anda?

Poiss: Pudel õlut ja 75 senti tagasi.

Kaupmees: Aga kus kroonine on?

Poiss: Selle toob isa palgapäeval.

Hästi öeldud.

Õpetaja: Kui sa ennast ei paranda, Verner, siis kutsun su isa.

Verner (ühe arsti poeg): Teie asemel olles ma seda ei teeks, minu isa arvab ühe külastuse eest 5 krooni.

KÕVU PÄHKLEID

Pikema vaheaja järele anname jälle kamalutäie pähkleid närimiseks. Mõnest saate loodetavasti kerge väevaga jagu, kuna teised nõuavad kestvaid ja põhjalikku närimist. Tasuks selle lõbusa ajugümnaastika eest annab toimetuse sellele, kes ülesannete lahendamisel on saavutanud kõige rohkem punkte, ühe krooni väärtuses häd, põnevat noorsookirjandust. Vastused saata toimetusele 10. oktoobriks 1933. a., aadressil: „Vikerkaar“ toimetusele Tallinnas, V. Roosikrantsi 3

1. Spiraalmõistus.

1—5 „näitab“ kuid ja päevi, 2—3 lendamine, 4—9 mitte „taksoauto“, 6—7 nõuab tihti kaitsmist, 8—12 mehe nimi, 9—10a kindlustusselts, 11—14 tegevusviis, näiteks spordis: jooksu, 13—15 tähtis naistele. 13—22 ilusaim naine teataval alal, 16—18 kosutab, 17—19 sidesõna, 20—22 naise nimi, 21—24 ilustab laudlinade, lippude jne. ääri (ains.), 22—23 jääb haavast, 22—24 kallis, 23—25 tarvilik mardipäeval, 24—27 luukere, 26—29 see äri on kaubanduslik, 28—32 kaileim vara, 30—33 vastupidav, 31—33 üks vanemaist, 30—34 skits, 33—36 mingisugusele ettevõttele pühenduma, 35—37 raua muld, 36—38 maapinna mõõt, 37—40 kera taoline, 39—41 magamiskoht, paik, 39—43 teist ainet asendav aine, 42—45 siseelund, 44—46 ajakiri, 46—48 õpperuum, 47—49 naa-

1	2	3	4	5	6	7			
65	64	63			62	61	60	8	
23	24	25		26	27		9		
	48	47		46	45		59	10	
22	49	35	36	37	44		58	10a	
21	50		39		38	43		57	11
	51	34	40	41		42	28		12
20	52		33	32	31	30	29		
19			53	54			55	56	
	18	17	16				15	14	13

berriik, 49—52 pealinn välismaalt, 50—52 takistusmõõt, 51—54 millegi omaja, 53—56 viljasaagi ebaõnnestumine, 55—58 uskuja, 57—59 hädgäde jaoks, 58—61 on saunas, 60—62 „kasulik“ söömisel, 61—64 suvepuhkust veetma, 63—65 kuu.

2. Keeruline küsimus.

Milviisil on võimalik arvu „8“ jagada pooleks nii, et saaksime kaks nulli?

1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4

3. Arvülesanne.

Arvud nii ümber asetada, et arvude summa igas püstreas, ristreas või diagonaalis oleks 10.

4. Nimekaarte.

Mis on nende omanikkude elukutsed ?

P. K. Sepping.

Irja Kink.

U. Kiltan.

Kah salakiri.

Minu sõber A oli tutvunud kellegi härraga, kellelt nime pärides oli saanud järgmise kaardikese — nimelt see härra oli tumm, kuid suur vigurivänt: Nagu näete on kaart salakirjas. Uurige mida sinna see tumm kirjutas.

NUMI MINI
ON NEDIEN

6. Raha.

Ühel poisil oli taskus 6 raha, 22 sendi väärtuses. Nende abil võis ta igat rahasummat 10—19 sendini välja maksa, ilma raha vahe- tamata. Mitmelised rahad need olid ?

„Vikerkaar“ hakkab ilmuma 2 korda kuus ja muutub hinnalt odavamaks.

Toimetusel ja talitusel on häämeel teatada, et järgnevast numbrist s. o. nr, 31 peale „Vikerkaar“ hakkab ilmuma senise ühe korra asemel **2 korda kuus** 16 leheküljelisena. Iga numbril hind **10 senti** (senise 25 sendi asemel). Aastakäik s. o. 20 numbrit postiga — 2 krooni (enne 2 kr. 50 s.); pool aastakäiku s. o. 10 numbrit — 1 kr. (enne 1 kr. 25 s.)

Kuna hinnamäära postkontorites ei saa nii kiiresti muuta, siis tellimistel seal makstud vanale hinnamäärale vastavalt saadetakse sedavõrd rohkem numbraid, nii et ikka välja tuleb 2 kr. aastakäik ehk 10 senti number. See kindatud hind on katteks ja võib püsima jääda ainult siis, kui tuleb rohkesti uusi tellimisi. Aga seda loodame. Katsugu senised sõbrad ka kõik teha, et see lootus täituks. Ka sisuks tuleb palju uut head ning üllatavat, — kuid seda näete pea isegi.

Toimetus: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, Th. Brandt. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik. **Talitusjuht:** H. Valma. **Väljaandja:** „Tõkkool“. **Toimetus ja talitus:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3. **Tellimishind:** aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.